

УДК [342.951:331.105.44](477)

Катерина Олегівна КРУТ,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3027-4198>

ПРОФСПІЛКИ ЯК ВАЖЛИВИЙ СУБ'ЄКТ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Починаючи розгляд основного питання слід відзначити, профспілки – це насамперед об'єднання, як правило, працюючих людей на підставі професійних інтересів, суть яких обумовлює виробництво і які виникають під час дії трудових правовідносин [1, с. 13]. В.Ю. Нікіфоров зазначає, що професійна спілка – це неприбуткова громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом чи напрямком їх професійної діяльності з метою захисту їх трудових та соціально-економічних прав, свобод і законних інтересів» [2, с.143]. Крім того, автор наголошує, що за умов розбудови демократичної, правової, соціальної держави роль профспілок у захисті прав, свобод і законних інтересів працівників у суспільстві постійно зростає головне соціальне призначення профспілок – представництво, реалізація та захист трудових і соціально-економічних прав, свобод і законних інтересів працівників і, насамперед, членів профспілок [3, с. 5].

Відповідно до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [4], серед основних завдань профспілок, в рамках нашого дослідження можна віднести: здійснює представництво інтересів працівників при розгляді індивідуальних та колективних трудових спорів; проводить, у разі необхідності, страйки, збори, мітинги, походи, демонстрації в порядку, встановленому законом; здійснює громадський контроль за додержанням законодавства про працю та про охорону праці, за виплатою заробітної плати, створенням безпечних і здорових умов праці, належних виробничих і санітарно-побутових умов, забезпечення працівників спецодягом, спецвзуттям, іншими засобами індивідуального та колективного захисту, бере участь у розслідуванні причин нещасних випадків на виробництві і профзахворювань та надає свої висновки про них; веде колективні переговори, укладає галузеву угоду від імені працівників, контролює її виконання; здійснює громадський контроль у сфері охорони здоров'я, медико-соціальної допомоги, сприяє організації проведення періодичних медичних оглядів, здійснює заходи по оздоровленню і відпочинку, сприяє розвитку фізичної культури, спорту, туризму; бере участь у розробленні державної політики зайнятості у галузі, пропонує заходи щодо соціального захисту членів Профспілки [4].

Переходячи до розгляду повноважень професійних спілок зазначимо, що в нормах чинного законодавства України вони не дістали свого закріплення. А відтак, ґрунтуючись на аналізі наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства України, нами було визначено, що основними повноваженнями профспілок, як суб'єктів здійснення громадського контролю у сфері охорони здоров'я, є:

- надсилати подання про виявлені порушення до державної інспекції праці (її регіонального відділу), посадові особи якої повинні вживати заходів щодо їх усунення, контролювати їх виконання та в місячний термін поінформувати профоргани про результати;
- проводити незалежну експертизу умов праці, а також об'єктів виробничого призначення на відповідність їх стану нормативно-правовим актам з питань охорони праці;
- вимагати від роботодавців (в нашому випадку закладу охорони здоров'я) всю необхідну інформацію для проведення громадського контролю;
- слідкувати за станом дотримання роботодавцем законодавства про охорону праці, створення безпечних умов праці, належного виробничого побуту для працівників своєчасним забезпеченням відповідними засобами захисту;
- приймати участь у розробці та здійсненні державної політики в галузі охорони праці, соціального захисту працівників та охорони їх здоров'я;
- розголошувати інформацію про результати контролю не лише в межах закладів охорони здоров'я, а й для всієї громадськості.

Таким чином, особливістю здійснення громадського контролю профспілками у сфері охорони здоров'я є те, що з одного боку такі суб'єкти мають безпосереднє відношення до

діяльності закладів охорони здоров'я, а відтак вони мають більше можливостей для здійснення контролю, тому і результати контролю повинні бути більш об'єктивними та змістовними. А з іншого – суб'єкти, щодо яких здійснюється контроль, використовуючи свої владні повноваження можуть здійснювати тиск на профспілки і, відповідно, впливати на результати контролю.

Список бібліографічних посилань

1. Процевський О. І. Трансформація прав профспілок України: реальність чи вимисел. *Право України*. 1996. № 7. С. 13–20.
2. Нікіфоров В. Ю. Соціальна природа профспілок та їх місце в системі громадських організацій. *Право і Безпека*. 2005. № 1, т. 4. С. 142–145.
3. Нікіфоров В. Ю. Захист профспілками соціально-трудових прав працівників в умовах ринкової економіки (теоретично-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2005. 18 с.
4. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : закон України від 15.09.1999 № 1045-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14> (дата звернення: 05.02.2019).

Одержано 06.02.2019

УДК [351.74:94](477)

Сергій Володимирович КУДІН,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права

Національного університету державної фіскальної служби України;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1396-3212>

СИСТЕМА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНИЙ РАКУРС ДОСЛІДЖЕННЯ

Правоохоронні органи являють собою не тільки один з важливих елементів механізму держави, але й є частиною правової реальності, а в історичному контексті – історично-правової реальності. Динамічність системи правоохоронних органів України у часі дозволяє виявляти її об'єктивно зумовлену конкретно-історичним періодом змінність, мінливість, відтак – з'ясовувати характерні у рамках цього періоду ознаки, риси.

Дослідження, які спрямовані на виявлення таких ознак та рис системи правоохоронних органів України, що змінюються у часі, є порівняльно-історичними. Вони спрямовані на з'ясування генетичної спорідненості правоохоронних органів України протягом певного проміжку часу (історичного періоду, етапу тощо). Наприклад, у результаті порівняльно-історичного дослідження можна виявити становлення правоохоронних органів у період Київської Русі та у литовсько-руський період або їх розвиток у період Великого князівства Литовського та у часи Гетьманщини.

Окрім того, такі діахронічні дослідження правоохоронних органів України можуть містити не лише доведення генезису пов'язаних загальним (спільним, родовим) походженням об'єктів. Вони можуть бути як діахронічно-якісними, так і діахронічно-кількісними. У першому випадку дослідник буде спрямовувати свої зусилля на виявлення наявності або відсутності у системі правоохоронних органів України (або її елементів) певних властивостей. В другому – з'ясовувати кількісні розходження або встановлювати кількісну тотожність.

З іншої сторони, діахронічні порівняльно-історичні дослідження складають лише один пласт великого масиву пізнання сутності, ознак та рис правоохоронних органів України у площині історично-правової реальності. Вагоме значення мають порівняльно-історичні дослідження системи правоохоронних органів України та інших держав (або їх структурних елементів). Такі дослідження можуть бути як діахронічні, так і синхронічні, включати порівняльне пізнання двох або більше систем, здійснюватись на основі співставлення або протиставлення, моделювання, проведення аналогій тощо. У такому аспекті дослідження будуть спрямовані на виявлення спільних та відмінних ознак; загального на рівні кількох систем правоохоронних органів (або певного регіону – географічного, культурного, цивілізаційного тощо) та різного для кожної окремої системи.

Для правоохоронних органів України такі регіонально-просторові рівні можуть визначатись поняттями: «місцезнаходження в Східній Європі», «християнська православна культура»,